

QUOTUM – PROJECT Z

MARLOES MORSHUIS

QUOTUM

PROJECT Z

Lemniscaat Rotterdam

Van Marloes Morshuis verschenen bij Lemniscaat:

Koken voor de keizer
Borealis
De schaduwen van Radovar

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De auteur ontving voor dit boek een project-
subsidie van het Nederlands Letterenfonds

© 2020 Marloes Morshuis
Omslag en boekverzorging: Megan Hoogenboom

Nederlandse rechten Lemniscaat b.v.,
Vijverlaan 48, 3062 HL Rotterdam, 2020
ISBN 978 90 477 1180 3
NUR 284

*Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door
middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.*

Druk- en bindwerk: Wilco, Amersfoort

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderings-
bestendig papier en geproduceerd in de Benelux, waardoor onnodig en milieu-
verontreinigend transport is vermeden.

Kijk voor spelletjes, lessuggesties en meer op:
www.lemniscaat.nl

quo • tum

1. Toegestane hoeveelheid
2. Vastgesteld deel

We can never go home
We no longer have one
(‘No Sound But The Wind’ – Editors)

ZEVEN JAAR EERDER

De jongen zat bovenaan de trap te luisteren. Hij had geen idee hoe de man bij wie de stem hoorde eruitzag, want zijn ouders hadden hem als een lastig vliegje weggewuifd zodra het bezoek arriveerde.

'Maar het is zaterdagavond!' had hij geprotesteerd. Zijn moeder had één wenkbrauw opgetrokken. Dat was het signaal voor hem om de trap op te rennen en zijn kamerdeur dicht te slaan – en daarna op zijn tenen terug te sluipen. De trap liep in een open, halfronde boog naar beneden, het marmer in de hal weerkaatste de stemmen die uit de woonvertrekken klonken.

Altijd als er bezoek was, zat hij daar. Als een spons zoog hij ieder afgeluisterd woord op tot hij bijna uit elkaar barstte van trots. Daar, op de trap, nam hij zich voor dat zijn ouders op een dag trots op hém konden zijn.

De zware stem die vanavond door het huis galmde, kende hij nog niet – of toch wel? Diep in hem rinkelde een belletje. De stem bracht verslag uit van een of andere bijeenkomst.

'Ik heb twee dagen naar hun geklaag geluisterd en toen duidelijk gemaakt dat we het probleem zelf zouden oplossen als het verdrag er niet komt. Definitief.' Een korte lach. 'Daar was niet iedereen het mee eens. Zo voorspelbaar, je kunt ze zo aanwijzen op de wereldkaart. Hoe kleiner het landje, hoe groter het zelfmedelijden. Ze rolden zowat over elkaar heen voor de microfoon om te vertellen hoe zwaar ze het hebben. Massa's vluchtelingen, bosbranden, droogte, overstromingen, het hield niet op. Maar toen ik zei dat geen enkel land de ballen had om te doen wat nodig is, waren ze ineens stil.'

'Het zijn allemaal kikkers,' zei zijn moeder, haar stem koel en beheerst als altijd. 'Stop ze in een pan koud water en ze blijven rustig zitten als je het vuur aanzet. Ze hebben niet in de gaten dat het water heet wordt. Tot het te laat is en ze gekookt zijn.'

Een korte, blaffende lach. 'Precies. Ik heb ze lekker laten kwaken. En daarna gezegd dat ze gelijk hebben en wij daarom van harte bereid zijn om meer ruimte te maken op de wereld. Poef. Eén druk op de knop. Geen probleem.'

'Toen waren ze uitgekwaakt, zeker.' De tinkelende lach van zijn moeder. Altijd als hij die hoorde, stegen er belletjes op in zijn buik. Jammer dat ze zo weinig lachte. 'Dus dat Bevolkingsverdrag komt er. Onder onze voorwaarden.' De stem van zijn moeder klonk nu weer zakelijk.

'Check. Tien miljard en geen mens meer. Het is een start.'

Druk gepraat. Het geluid van een champagnekurk die met precies de juiste plof uit de flessenhals gleed – knallen was ordinair, was hem al vroeg geleerd. De jongen schoof een beetje naar voren en keek voorzichtig om het hoekje. De man stond onderaan de trap en keek hem recht aan. Van schrik viel hij bijna naar beneden. Hij had deze man vaker gezien. Op het nieuws. Een koude tochtvlaag trok door het trapgat. De haartjes op zijn armen gingen overeind staan. Hij kneep zijn ogen stijf dicht en deed ze voorzichtig weer open. De man stond er nog. Hij knip-oogde, kromde zijn wijsvinger en wenkte hem. De jongen stond op en daalde met trillende benen de trap af.

Uitgerekend op een van de ijzingwekkendste dagen in het leven van Axel en Tommy Stevens ontdooide het huis. Het kraakte, alsof het zijn verkleumde botten uitstrecte in de ochtendzon. Axel was wakker geworden van een zonnestraal die zich door de spleet tussen de gordijnen wurmde en een smalle baan warmte in zijn kamer wierp. De winter was bijna voorbij, maar het venijn zat in de staart. Na maanden grijs kwakkelweer was de temperatuur in maart alsnog dramatisch gezakt. Het binnenland van Europa verdween wekenlang onder een sneeuwdeken, de huizen van slinkers veranderden in koelkasten.

Als Axel zin had om te zwelgen in zelfmedelijden, stelde hij zich voor hoe het ook alweer was om verkleumd uit school te komen en tegen de verwarming aan te kruipen. Warme chocolademelk te drinken, zijn bureaulamp aan te doen, te worstelen met zijn wiskundehuiswerk. Als je hem een paar jaar geleden had gezegd dat hij nog eens zou terugverlangen naar de stelling van Pythagoras, had hij je in je gezicht uitgelachen.

Sinds twee jaar bleven de verwarmingen in het huis van de familie Stevens koud. Leerde Axel geen wiskunde meer, maar raapte hij samen met Tommy zes dagen in de week van acht tot vijf zwerfvuil van de straten van Bonnheim, het slaperige stadje dat tot regeringshoofdstad was gepromoveerd toen een groot deel van Europa één land werd: de Euro-Unie. Zwaar en smerig, dat vatte hun leven als slinker wel zo'n beetje samen. De winters waren een koude versie van de hel, maar misschien waren de stikhete zomers zonder koelkast en airco nog erger.

Axel luisterde naar het gedrup van smeltende ijspegels en genoot van de smalle streep zon op zijn gezicht. Kon hij maar opnieuw in slaap vallen en wakker worden van de geur van versgebakken broodjes. Van de jankmuziek die zijn vader altijd veel te hard zette toen er nog stroom uit de stopcontacten kwam, of van het getik van de verwarmingsbuizen waar hij vroeger helemaal gek van werd. Kon hij maar wakker worden uit deze nachtmerrie en terug naar de tijd voordat ze slinkers werden. Of beter nog: naar de tijd dat er geen Bevolkingsverdrag bestond en de Wereldraad niet met een quotum bepaalde hoeveel mensen er in een land mochten wonen... en hoeveel er moesten verdwijnen als dat er te veel waren.

Dat zat er niet in, wist Axel maar al te goed. Maar misschien was het niet te veel gevraagd om morgen wakker te worden met de geruststellende gedachte dat Philip Foxen de presidentsverkiezingen van vandaag had verloren.

De vloer van de zolderkamer boven zijn hoofd kraakte. Tommy stond vast te trappelen om aan zijn werkdag te beginnen. Het uitslovertje. Toen ze nog naar school mochten, haalde hij de hoogste cijfers van zijn klas. Nu vulde zijn broertje de meeste vuilniszakken bij de Stadsdienst van Bonnheim.

Axel gooide de berg dekens van zich af, schoof de gordijnen open en keek naar de dampende schoorstenen aan de overkant van de straat. Zoals altijd voelde hij een steek van jaloezie. Alleen uit die van de Jespers kwamen geen wolkjes. De familie Jespers had net de eerste winter als slinker achter de rug. Wat zouden hun dochttertjes Luna en Maya het koud hebben.

Hij liet zich op de vloer vallen en deed dertig push-ups. Hij moest niet zeuren. Hij was zestien, sterk en taai: hij kon heel wat meer hebben dan de kleutertjes van de overburen.

En hij mocht blij zijn dat hij in de Euro-Unie woonde. Vette pech als je in de slinkstand werd gezet, maar je kon het wel navertellen. In hun land was moord nog strafbaar, braken geen mysterieuze dodelijke ziektes uit die hele dorpen wegvaagden, mochten vrouwen nog baby's krijgen en mensen boven de zeventig naar het ziekenhuis.

Dat was in de meeste landen die een quotum van de Wereldraad hadden gekregen wel anders.

2

‘Ik snap niet dat jij die smeerolie drinkt.’ Tommy keek met een vies gezicht naar het halflege kopje in Axels handen.

Axel haalde zijn schouders op en goot de laatste slokken naar binnen. Het gemeen bittere mengsel dat ze bij de Stadsdienst ‘koffie’ noemden, brandde zich een weg door zijn slokdarm, maar warmde hem in ieder geval op. Hij vouwde zijn verkleumde handen om de kop en keek naar de tientallen jonge slinkers die zich zoals iedere ochtend verzamelden in het broeierige hok dat door de gewone medewerkers van de Stadsdienst ‘de slinkerkantine’ werd genoemd. Er hing een onheilspellende stilte vandaag. Niemand zei het F-woord. Dat was niet nodig. Presidentskandidaat Philip Foxen was de olifant in de kamer: iedereen zag hem, maar niemand zei er iets over. Wat had het voor zin? Ze konden alleen maar afwachten of hij hen plat zou stampen.

Tommy rook aan het rode hesje in zijn handen en kneep daarna zijn neus dicht. Axel negeerde het. Niet dat Tommy geen punt had. De hesjes stonken naar oud zweet, maar Axel vond het veel erger dat ze ‘Ik ben een slinker!’ schreeuwden. Hun ouders konden nog zo vaak zeggen dat slinkers geen haartje minder waren dan wie dan ook. Dat hun landgenoten hen juist op handen moesten dragen, omdat de Euro-Unie door de slinkerconstructie het quotum van de Wereldraad haalde zonder bloedvergieten. Maar zo was het niet. De meeste mensen keken snel de andere kant op als ze slinkers vuil zagen prikken. Soms zag Axel een blik vol medelijden, maar daarin gloorde altijd opluchting – gelukkig ben jij het, niet ik.

‘Ik snap dat het hard is om slinker te zijn, omdat je zoveel moet inleveren. Maar weet dit: ook al tellen slinkers officieel nog maar als halve inwoner, onze liefde voor jullie is verdubbeld,’ had president Julia Welting met haar droevige hondenblik gezegd in een toespraak vier jaar geleden. Daarna had ze de eerste groep inwoners van de Euro-Unie officieel in de slinkstand gezet, een ID-kaart met een maansikkel-stempel overhandigd en ze veel succes gewenst met hun gehalveerde leven.

Inmiddels waren er een paar miljoen slinkers in de Euro-Unie. De liefde voor hen was al snel bekoeld – en nadat presidentskandidaat Philip Foxen zijn koude vissenogen op slinkers had gericht, zelfs tot het vriespunt gedaald. Er was geen ontsnappen aan. Overall in de stad staarde Foxen je aan vanaf enorme billboards. Axel kreeg er koude rillingen van. Een paar keer had hij er kiezels tegenaan gegooid, tot Tommy hem smeekte daarmee op te houden. ‘Ben je bang, Tommytummy?’ had hij gevraagd. Normaal werd Tommy altijd woedend als Axel zijn oude koosnaampje gebruikte. Maar dit keer niet. ‘Ja, dat zou jij ook moeten zijn,’ had hij gezegd. Met in zijn ogen die rare ernstige blik die Axel het gevoel gaf dat er een oud mannetje in het magere puberlijf van zijn broertje was gekropen.

Natuurlijk was Axel bang dat Foxen vandaag tot president van de Euro-Unie werd verkozen, maar dat hoefde Tommy niet te weten. Hij negeerde dat gevoel zelf ook liever, al werd dat steeds lastiger. Gisteren waren ze een hele dag bezig geweest om graffiti van een brug te schrobben. SLINKERS ZIJN STINKERS.

De weinige speelruimte die de slinkers hadden, was het afgelopen jaar geruisloos verdwenen. Eerder keek de politie wel eens de andere kant op als iemand hun iets toestopte, of als ze een winkelcentrum binnenglipten om op te warmen. Dat

was voorbij. Een paar weken geleden was hun ploeggenootje Jenna opgepakt toen ze stiekem zat te lezen in de bibliotheek. Ze was niet meer teruggekeerd bij de Stadsdienst en niemand wist waar ze nu was. Ze waren met de ploeg bij haar huis gaan kijken, maar dat was verlaten.

De ijzige wind was aangewakkerd toen Philip Foxen zich kandidaat stelde voor het presidentschap van de Euro-Unie. Eerst hadden ze gelachen bij Axel thuis. Dacht Foxen echt dat hij Julia Welting van de troon kon stoten? Het was pas vijf jaar geleden dat heel Europa in shock was door de beelden van de paddenstoelwolk. De rest van de wereld had gejuicht toen de Wereldraad een kernbom had gedropt op de verlaten toeristenoorden in het zuiden van de Euro-Unie. Had de Euro-Unie maar niet moeten weigeren om zich aan het quotum te houden. Het verweer van de Euro-Unie dat ze alleen maar te veel inwoners had omdat het dunbevolkte noordelijke deel zich snel had afgescheiden om aan het quotum te ontkomen, werd weggehoond.

Voorzitter Morrigan van de Wereldraad had vernietigend uitgehaald: ‘De aarde piept en kraakt. Het is bittere noodzaak om de wereldbevolking terug te brengen naar tien miljard mensen, nu een steeds kleiner deel van de aardbol bewoond kan worden. Het water stond ons aan de lippen, we waren een vingerknip verwijderd van een allesverwoestende kernoorlog, toen alle landen besloten de handen ineen te slaan en het Bevolkingsverdrag te sluiten. Een zeer pijnlijk, maar dapper besluit, dat ook is ondertekend door de Euro-Unie.

Dat die nu met slappe smoezen komt en weigert om inwoners in te leveren, is een klap in het gezicht voor alle landen waar wel bloed en tranen vloeien. Landen die niet in het verleden leven en die hun verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst van de aarde. Helaas voelt de Euro-Unie zich kennelijk nog steeds ver verheven boven de rest van de wereld

en denkt ze dat haar inwoners zo briljant en uniek zijn dat ze onmisbaar zijn. Het is tijd om ze uit die droom te helpen. In werkelijkheid strompelt de Euro-Unie al jaren in de wereldarena rond als een kreupel, oud werkpaard met oogkleppen. Als onze laatste waarschuwing de Euro-Unie niet wakker schudt en ze niet direct begint met het verwijderen van inwoners, dan helpen wij een handje. De volgende bom is raak. Denk Londen, Parijs, Berlijn.’

En toen was daar justitieminister Julia Welting, die een briljante uitweg voor de Euro-Unie bedacht. Slinkers. Ze overtuigde de Wereldraad, werd met een overweldigende meerderheid tot president verkozen en redde zo de levens van miljoenen mensen in de Euro-Unie.

Axel wist nog precies hoe meneer Hermans het had uitgelegd op school. Hij had een cirkel getrokken op het bord en die volgetekend met dikke poppetjes. Daarna had hij de lijnen uitgegumd en de poppetjes smaller gemaakt. ‘Kijk, als je de mensen laat slinken, dan is er wel genoeg ruimte.’

‘Moeten we afvallen?’ had Ayla verontwaardigd geroepen. De hele klas had gelachen, ze was knalrood geworden.

‘Je moet het niet letterlijk nemen,’ had meneer Hermans gezegd. ‘De mensen die slinkers worden, mogen bijvoorbeeld geen gas en stroom gebruiken, niet naar school, niet autorijden, niet met de trein. Ze moeten hun geld inleveren en mogen geen spullen meer kopen. Zo halveert hun voetafdruk – en nee, dan heb ik het niet over hun schoenmaat, Ayla! Ze gebruiken dan nog maar zo weinig van de aarde dat we ze maar als halve inwoner hoeven mee te tellen. Als de Wereldraad zegt dat er volgend jaar een miljoen mensen moet verdwijnen uit de Euro-Unie, dan zetten we er twee miljoen in de slinkstand. Twee miljoen keer een half is maar één miljoen. Probleem opgelost. Snappen jullie?’

Het was pas weer stil geworden in de klas toen ze sommen

moesten maken over het quotum. Wie die slinkers dan moesten worden, daar dachten ze niet aan. Het leek heel ver weg van hun mooie schoolgebouw in een van de groene buitenwijken van Bonnheim.

Axel snapte het niet. Het was nog maar vier jaar geleden dat Julia Welting als de grote held van de Euro-Unie werd verkozen tot president – en toch steeg Philip Foxen nu razendsnel in de peilingen. De extreem strenge slinkerregels die Foxen wilde invoeren, vond Axel niet eens het engste. Dat was hoe Foxen keek als hij ‘slinker’ zei. Alsof hij een handvol regenwormen uitspuugde.